

KAKO UJETI ODSEV NEKEGA ČASA Z LIKOVNIMI DEJAVNOSTMI V VRTCU?

POVZETEK

Življenje v vrtcu lahko bogatimo na najrazličnejše načine in eden izmed njih je prav gotovo ta, da na široko odpremo vrata in se prepustimo občudovanja vredni harmoniji, ko z roko v roki vstopita kulturna dediščina in likovna umetnost.

Da je kulturna dediščina lahko vir spoznavnih, učečih in estetsko polnih navdihov, prepoznamo prav po upodobitvah, ki jih otroci ustvarijo s pomočjo likovnih dejavnosti.

Kulturna dediščina s svojo bogato čutno in duhovno sporočilnostjo otroke nagovarja in jim predstavlja neponovljivo izkušnjo. Sleherno srečanje je namreč presenetljiv dogodek, ki vpliva tudi na ustvarjanje in iskanje rešitev za upodobitev v kateremkoli mediju.

Skrivnost uspeha pa pravzaprav leži v odraslem. Od njegove vloge je odvisno v kolikšni meri se bo otrok ustvarjalno odzival, raziskoval in reševal prostorske, oblikovne, izrazne, tehnične in estetske probleme. Odrasli se mora pristno navduševati, iskati mora pestre nevsakdanje izkušnje, poznati mora razvoj otroške risbe, otroku ne sme vsiljevati svojih pričakovanj, omogočati pa mu mora, da se izraža na sebi lasten način ter mora gojiti spoštljiv odnos do otrokovih stvaritev. Odrasli si moramo vedno znova postavljati vprašanja kako, kdaj, kje in kaj ponuditi, da se pri otroku razvijajo vizualne predstave, prostorsko mišljenje in likovni jezik ter občutek za umetniški red in lepoto (Jontes 2001).

UVOD

»Za nekdanjega človeka je bilo vse živo, vse povezano med seboj. Prav v vsem je bila duša ali duh ali dih.« (Ovsec 1994)

In zakaj si ne bi tudi v vrtcu pustili, da nas poleg sedanjosti, nagovarja še duh nekega časa, duh naših babic in dedkov?

Na podlagi izkušenj, ki jih imamo ob uresničevanju prednostne naloge iz vizije vrtca (spoznavanje kulturne dediščine) lahko trdimo, da nas prav misterij predmetov iz kulturne dediščine vedno znova nagovori v jeziku lepote in pretresljivosti, ki pušča močan pečat na čustvih in vtisih.

Kljub zavedanju, da nam predniki s simbolno govorico preko predmetov, ki so se ohranili, sporočajo in razlagajo različna spoznanja in oranja v ledino na različnih področjih, smo se v vrtcu odločili za večji poudarek povezavi kulturne dediščine z umetnostjo. Razlog za odločitev je pogojevala že estetskost predmetov kot takih in seveda razlog, ki bi ga lahko imenovali – krasilna umetnost (Razboršek 1992).

Naši predniki so se že od nekdaj zavedali povezanosti z naravo, ki pa je v svojem estetskem pogledu neizmerna zakladnica oblik in verjetno ni naključje, da so golo funkcijo predmeta nadgrajevali z estetsko vrednostjo (ornamentika), ki je odsevala neko tradicijo in bila prav po krasilni umetnosti prepoznavna kot slovenska (Razboršek 1992).

Na ekskurzije likovnih dejavnosti v svet zakladnice spominov se v vrtcu podajamo po realni, simbolni in imaginarni ravni dožemanja sveta (Reichenberg 2007).

DEJAVNOSTI V VRTCU – KULTURNA DEDIŠČINA IN LIKOVNA UMETNOST

Cilji, ki jih uresničujemo na področju likovne dejavnosti:

- Razvijanje prostorske inteligence.
- Razvijanje ekspresivne moči.
- Razvijanje estetske občutljivosti. (Jontes 2006)

Celoletni projekt: »Dan za srečanje s predmetom iz zakladnice spominov« (enkrat mesečno, vezano na načrtovane vsebine). Pri sami realizaciji je največji poudarek prav na vlogi odraslega, da izkušnjo s predmetom, ki odseva skupek nians vseh področij dejavnosti, postavi v odnos oz. razmerje z otroki na način enkratnega, neponovljivega dogodka. Prav od odraslega je odvisna čutna in čustvena angažiranost otroka v odnosu do predmeta in angažiranost pri ustvarjanju v mediju, ki bo odražal intenzivnost in razumevanje doživetega. Likovne stvaritve razstavimo ob predmetu v prostor, ki je namenjen za estetske užitke in je priložnost za srečanja z različnostjo ter komentarje: otrok - otrok, starši – otrok. Razstavni prostorček pa je opremljen s komentarjem, ki ga za boljše razumevanje dejavnosti zapiše odrasli iz oddelka. Zapis vsebuje stopnjo otrokovega razumevanja prostorskih pojavov, to je srečanje s tridimenzionalnim svetom, ki je človeku dostopen preko telesne vidne in tipne zaznave. Vsebuje tudi pojasnilo, kje je vidna otrokova čustvena (ekspresivna) občutljivost, ki se odraža kot likovna kompozicija simbolnih struktur, ki jih je izbral za artikulacijo doživetega.

V umetniškem kotičku se nahaja stalni prostorček za predmet iz zakladnice spominov, ki je poleg srečevanja s preteklostjo namenjen tudi estetskemu užitku.

V stalnem umetniškem kotičku lahko izbrskamo stare razglednice, voščilnice, vezane na različne praznike in običaje, stare fotografije, zbirke znamk, umetniške reprodukcije, dekorativne vzorce, vezane na izročilo...

Poskrbimo za obujanje starih ljudskih običajev po koledarskem letu s scensko ureditvijo prostorov, ki vsebujejo motiviko ljudskega izročila.

Enkrat letno pripravimo razstavo v sodelovanju s starši: »Stvari, ki pripovedujejo o starih časih«.

Ukvarjamo se z upodabljanjem, glasbe in ljudskih literarnih vsebin, ki se nahajajo v posebej za to namenjenem košu: »V vrtcu imamo en strgan koš,

ki vreden ni za počen groš,
notri mam pesemce,
ki so tak lepo zložene.«

(ljudska)

Organiziramo izlete s ciljem v okolju, kjer lahko vidimo, potipamo, okusimo, vonjamo in slišimo duh preteklosti (priložnostne razstave, neposredna arhitekturna okolica, muzeji: etnografski, šolski, Hermanov brlog...).

Veliko pozornosti posvečamo izmenjavi izkušenj v okviru različnih projektnih sodelovanj z vrtci ter izobraževanju s področja likovne vzgoje, ki ga za nas vodi profesorica likovne metodike, mag. Breda Jontes s Pedagoške fakultete v Ljubljani.

VLOGA ODRASLEGA

Trudi se za večji poudarek na področju razumevanja likovnega razvoja otroka in spreminja metodična ravnanja.

Zna prisluhiti in se pristno navduševati nad sporočilnostjo ljudskega izročila oz. nad časom, ki je ujet v oblikah kulturne dediščine.

Poiskati mora nenavadne, statistično manj pogoste izkušnje, ki bodo otroke čustveno in čutno angažirale, navduševale, presenečale, in ga s tem spontano potegnile v ustvarjalni svet.

Otroku naj omogoča dovolj časa za vzpostavitev odnosa s predmetom.

Pozorno naj opazovanje otroka in pravočasno poda navodilo za ustvarjanje.

Spoštuje naj otrokovo stvaritev in se zaveda, da je otrok v nenehnem procesu opazovanja, raziskovanja in reševanja problemov. Otrok preko lastnih izkušenj odkriva svoje izrazne zmožnosti in se zaveda lastnega ustvarjanja.

PRIMER LIKOVNE DEJAVNOSTI

Spontan dogodek: odrasli prinese star likalnik in ga odloži na prostor, ki nudi opazovanje z več zornih kotov ter spoznavanje preko tipnega raziskovanja.

Cilj dejavnosti: razvijanje prostorske inteligence.

Tridimenzionalni objekt mora otrok predstaviti v dvodimenzionalnem mediju. Naloga sili otroka k ustvarjalnim prostorskim rešitvam.

Ko otrok posnema videz predmeta, posnema zgradbo oblike.

Svinčnik omogoča opisovanje detajlov ter izražanje čutne vsebine.

ZAKLJUČEK

Ne podrimo mostov, ki nas vežejo s preteklostjo, zavedajmo se lastnih korenin, prisluhnimo govorici kulturne dediščine in omogočimo otrokom, da jo zabeležijo v podobe, ki jih v posameznih obdobjih zmorejo. Razvijajmo estetsko občutljivost tudi s pomočjo lepote, ki jo odseva zrcalo preteklosti in jo odrasli približa otroku predvsem s tem, da sam zares in iskreno uživa v njej, se je veseli, jo išče in jo z njim deli.

LITERATURA:

Jontes B. (2001). Likovna edukacija, Ljubljana: interno gradivo.

Jontes B. (2006). Tri ravni razvoja. Ljubljana: Interno gradivo.

Ovsec D. (1994). Velika knjiga o praznikih. Praznovanja na slovenskem in po svetu. Ljubljana: Domus.

Razboršek I. (1992). Slovenska krasilna umetnost. Celje: Mohorjeva družba.

Reichenberg M. (2007). Kaj je umetnost? Ljubljana: Predavanje 23.1.2007 (interno gradivo).